

Maatschappelijk werk en FGC of EKC

Zoeken naar de verbindingen

Mike Doolan

Drenthe, 9 oktober 2003

Introductie

- ◆ Behalve in Nieuw Zeeland waar FGC wettelijk verplicht is ..., vinden overal hulpverleners besluitvorming door de familie moeilijk.
- ◆ Velen zijn enthousiast..., anderen bagatelliseren...

Afhankelijk van je positie...

- ◆ Enthousiast of sceptisch over familiebesluiten?
- ◆ Welke positie in de discussie:
 - n Modernist,
 - of
 - n Post modernist

Een modernist:

- ◆ Professional is expert en bezit gespecialiseerde vaardigheden
- ◆ Professional gebruikt erkende diagnostiek en behandelmethoden
- ◆ Professional steunt op objectieve, wetenschappelijke aanpak die universeel effectief is gebleken...

Een post-modernist:

- ◆ Meer dan één perspectief en waarheid
- ◆ Kennis door context
- ◆ Subjectiviteit, ... onzekerheid
- ◆ Mensen creëren begrip,
interpreteren bedoelingen en
besturen zichzelf

Post-moderne hulp door:

- ◆ Oplossingsgericht werken
- ◆ Laten vertellen, benoemen
- ◆ Benadrukken van sterke kanten

Post-modernisten willen:

- ◆ Samenwerkingsmodellen
- ◆ Partnership
- ◆ Dienstverlening
- ◆ Activering

Waarden:

- ◆ Cliënt per definitie expert
- ◆ Sterke kant uitgangspunt hulp
- ◆ Cliënt, familie en netwerk hulpbron

Vanaf begin 1900 in NZ:

- ◆ Modernistisch perspectief uitgangspunt
- ◆ Professioneel, wetenschappelijk verantwoord ingrijpen deed kind schade door breuk met eigen verleden
- ◆ Sociaal nut in deze periode belangrijker dan 'echte liefde' voor kinderen

Jeugdzorgwet NZ van 1989

- ◆ Tegenover dominante wetenschappelijke objectieve vorm van jeugdzorg
- ◆ Tegenover 'redt een kind'
- ◆ Tegenover omvormen en aanpassen als oplossing van problemen

In plaats daarvan:

- ◆ Nadruk op belang van de familiecultuur bij de zorg voor kinderproblemen
- ◆ Voorkeur voor private aanpak boven overheidsingreep
(behalve in de meest extreme situaties)
- ◆ FGC het centrale proces

FGC roept samenwerking op

- ◆ Als proces gebaseerd op post-modern denken
- ◆ Professionals denken inclusief, bekrachtigen
- ◆ Overheid en formele zorg werken gelijkwaardig samen met familie en mantelzorg

FGC veroorzaakt verschuiving

- ◆ Van professioneel oordeel over 'belang kind' naar uitwisseling en samenwerking
- ◆ Van professionele kennis naar inzichten die meestal ontoegankelijk blijven
- ◆ Van overheidsingrijpen naar erkenning dat mensen zelf greep moeten houden op hun leven

Evaluatie FGC-beslissingen

- ◆ Kinderen niet slechter af
- ◆ Ouders en kinderen sterker betrokken
- ◆ Veel meer tevredenheid over plannen
- ◆ Betere resultaten voor kinderen
- ◆ Familie biedt langdurige relaties
- ◆ Meer en succesvoller familieplaatsingen

FGC en het zorgstelsel

- ◆ Het is opmerkelijk dat FGC in het licht van dit voortschrijdend inzicht en ondanks de positieve resultaten als middel van besluitvorming en probleemaanpak te maken heeft met nogal wat professionele en formele oppositie

Waar ligt dat aan?

- ◆ Een onheldere positie van FGC
- ◆ De angsten en denkrichting van professionals
- ◆ Vooral de context van de jeugdbescherming

De andere positie voor FGC?

- ◆ Nooit standaard zonder expliciete opdracht

(dwz wet verplicht hulpverleners familie als centrale beslissers te zien, zie NZ)

- ◆ Zonder wet vullen bureaucraten het vacuüm

(pogingen om families binnen commissies van professionele besluitvorming faalden, zie UK)

- ◆ Daar zit precies de kern van het gevaar voor cliënten

FGC als 'good practice'

◆ Professional blijft de toegang beheren

Als zij sceptisch zijn over FGC...

Geen tijd hebben voor de verwijzing...

Geen vertrouwen hebben in familie...

Of menen dat beslissingen door professionals genomen moeten worden...

◆ Dan krijgt de familie geen FGC

Ironie

- ◆ In Engeland mag in typische kinderbeschermingszaken geen beslissing door FGC genomen worden terwijl in Nieuw-Zeeland in dezelfde situatie de familie niet mag ontbreken

Basis voor een mandaat

1. Wettelijk: De wet bepaalt rechten, plichten, gezag, bevoegdheden voor FGC
2. Procedureel: grondslag FGC in de 'missie' van de organisatie. Vereisten geformuleerd en sturen professioneel handelen
3. 'Best practice': FGC als vernieuwing bekend bij medewerkers. Beroepskrachten kunnen invloed uitoefenen op procedures

Route via 'best practice' vergt:

- ◆ *Verandering praktijk*: andere taal, nieuwe concepten, training, debat; de focus op verandering van professioneel gedrag
- ◆ *Verandering van procedure*: andere manier van besluitvorming, van expert-werk naar partnership. Cliënten inschakelen bij de het ontwikkelen van nieuwe strategie
- ◆ *Systeemverandering*: verankering nieuwe werkwijze, dialoog met politiek, profs laten hun beheersende rol varen. Er komt een recht op FGC voor cliënten.

Dat was keuze in Engeland

- ◆ Zijn we na 12 jaar trekken en duwen al voorbij stap één, vragen de fans?
- ◆ Hoe krijgen we procedures gekanteld?
- ◆ Alle lagen van de organisatie overtuigen kost veel tijd en geld

Waarom wet gelukt in NZ?

- ◆ 1980: Fundamentele omslag in sociale, economische en culturele context
- ◆ Daardoor een omgekeerd proces
- ◆ Een breed debat binnen de samenleving
- ◆ Ontmanteling kindbescherming
- ◆ Nieuwe taal, nieuwe concepten en een nieuwe praktijk

Zorg om de veiligheid

- ◆ Weerstand professionals:
zorg om veiligheid kind versus ideeën
over disfunctionele families
- ◆ Is deze aanpak veilig?
- ◆ Kun je families met deze historie
vertrouwen?
- ◆ Kunnen we samenwerken als generaties
lang mishandeling heerste?

Dilemma bij veiligheid

- ◆ Veralgemeenisering gedrag over het familiesysteem maakt samenwerking ongewenste optie
- ◆ UK research dat laat zien dat doorzetten van samenwerken goede uitkomsten biedt

Engels onderzoek

◆ *Bescherming wordt het beste bereikt door voort te bouwen op de sterke kanten van de omgeving waarin het kind leeft. Dat is beter dan wonderen te verwachten van incidentele en onregelmatige interventies*

n Department of Health 1995

Groei van misverstand

- ◆ Relatie is kern hulpverlening
- ◆ Expertprocedures bron voor afstand
- ◆ Afstand funest voor hulprelatie
- ◆ Wisselwerking procedure-desinteresse
- ◆ Afnemend draagvlak professioneel plan

Krimp in de relatie

- ◆ Hulpverlener: geen draagvlak
- ◆ Familie: meer verzet of apathie
- ◆ Voortgaande corrosie in de relatie
- ◆ Zo verdwijnt de belangrijkste conditie voor succes in de hulpverlening

Risico professionele ingreep

- ◆ Interventie mist draagvlak
- ◆ Risico neemt toe bij uithuisplaatsing
- ◆ Reactie op tekort ipv uitbouw kracht ontnemt kind familielevens en vriendschapsbanden
- ◆ Zaait verwarring in hoofd en hart, ook van mishandelde of verwaarloosde kinderen

Afweging

- ◆ Als hulpverlening terugtreedt, keren verreweg meeste kinderen direct terug naar huis
- ◆ Daarom:
Veiligheid van ingreep beoordelen tegen de achtergrond van het falen van het huidige model van besluitvorming

Gevolgen professioneel besluit

- ◆ Vervreemding van eigen nest
- ◆ Verlies van brede familie
- ◆ Verdriet door verlies en isolatie
- ◆ Ontworteling uit eigen culturele identiteit
- ◆ Kans op herhaling tekorten in toekomst
- ◆ Opstapeling professionele misgrepen

Ontnuchterend!

- ◆ Vaak nemen familieleden een kind uit hun kring in hun huis op, omdat zij de uitkomst van het professionele aanbod zo armzalig vinden
- ◆ Zij voelen behoefte om het kind tegen zijn hulpverleners te beschermen

Resultaten kinderbescherming

- ◆ Vaak gebaseerd op angst voor verlies van controle en macht
- ◆ Vaak niet bijzonder inspirerend
- ◆ Vaak desondanks vurig verdedigd

Gelijkwaardig of beter?

- ◆ Nieuwe praktijk moet zich meestal bewijzen zonder instemming
- ◆ Is het voldoende als besluitvorming door familie gelijkwaardig is aan het huidige professionele model, om het te gebruiken?

Engels onderzoek:

- ◆ Hulpverleners over vergelijking met traditie:
67% van de familieplannen beter
33% net zo goed als via gebruikelijke wijze
Geen plan was als slechter beoordeeld
- ◆ Opnieuw mishandeling na FGC:
6% tegen normaal 16 – 25%
- ◆ 78% plannen succesvol na anderhalf jaar
(dat maakt jaloers)

Toch..., in die families...

- ◆ Mishandeling blijft vaak toegedekt
- ◆ Geldt vooral seksueel misbruik
- ◆ Kind krijgt voorgehouden: 't is normaal

Opheffen van het geheim

- ◆ FGC maakt situatie transparant
- ◆ Combi informele & professionele kennis
- ◆ Grote kans om kern pathologie te raken
- ◆ Stop geheimhouding = bescherming

En dan nog...

- ◆ Soms 'redding' gewoon noodzaak
- ◆ Samen ingrijpen verzacht spanningen
- ◆ Nadruk op kracht zet risico's in kader

Hulpverlening en FGC

- ◆ Maatschappelijk werk en FGC:
dezelfde fundamenten
spanning door professionele opbouw

FGC is meer dan een goed idee

- ◆ Onvermijdelijk:
burgers willen zelf beslissen over leven
- ◆ Past in breed verband:
gebruikers meer betrokken en eigenaar

Hoe verder met FGC

- ◆ Verankeren omdat het werkt
- ◆ Tegenwicht bieden aan dominante wens om professionele en bureaucratische controle over besluiten van families te willen houden

FGC vraagt deskundigen

- ◆ Infobronnen te verzamelen en zonder jargon beschikbaar te stellen
- ◆ Kennis over het aanbod van jeugdbescherming te geven
- ◆ Samen op cultureel sensitieve wijze de besluiten uit te voeren
- ◆ Maak er geen of... of... van

Geen setje activiteiten

- ◆ We moeten ons verzetten tegen voorschriften...
- ◆ die ons werk reduceert tot een setje activiteiten...
- ◆ of een lineair meetbaar proces...
- ◆ dat weinig gemeen heeft met de relationele basis van ons werk

Parallele verhoudingen

- ◆ Organisatie/ manager – Hulpverleners
- ◆ Hulpverleners – Families
- ◆ Steun aan families veronderstelt steun van organisatie voor hulpverleners

Realiteit van werkers

- ◆ Namens organisaties vereiste professionaliteit vooral triviaal
- ◆ Beleidsmakers schrijven voor en meten het 'hoe', niet het 'wat'
- ◆ Wat gemeten wordt, wordt gemanaged

Professioneel vervreemd

- ◆ Niet de ervaring van gezinnen met het resultaat, maar de wijze van werken staat centraal
- ◆ Regelzucht verdient een alternatief: aandacht voor de deelnemers

Jeugdzorg is:

- ◆ Wat families er met de organisaties van willen maken
- ◆ Wat families er met de organisaties van kunnen maken
- ◆ Wat in het perspectief van een kind adequaat is

Meedoen van kinderen...

- ◆ de sleutel voor ons werk. Toch staan zij vaak aan de zijlijn toe te kijken wat de volwassenen voor hen regelen.
- ◆ Hoe kunnen kinderen, families, hun sociaal netwerk bijdragen aan het bepalen van risico's en veiligheid?

Verantwoordelijkheid

- ◆ Aansprakelijkheid voor 'ervaringen van kinderen en families'
ipv
- ◆ Aansprakelijkheid voor beleidsmatige constructies om de processen te controleren

Kortom...

- ◆ Hoe benutten professionals hun bevoorrechte positie in het leven van cliënten?
- ◆ Hoe regelen professionals de invloed van cliënten op het stelsel van zorg?
- ◆ Hoe verzetten professionals zich tegen macht en structuren in de hulpverlening die niet in het belang zijn van hun cliënten?

Onze opdracht nu...

- ◆ Zoeken naar beleid, diensten en een hulpverleningspraktijk die de chronische ambivalentie oplost:
- ◆ Tussen 'kinderbescherming' en het versterken en instandhouden van families en,
- ◆ Tussen modernisme en post-modernisme

Ambivalentie oplossen:

- ◆ Politiek, organisatorisch en op uitvoerend niveau
- ◆ Om vertrouwen in de jeugdbescherming op te bouwen en te behouden voor de volgende generaties
- ◆ We mogen nooit vergeten van wie de jeugdzorg werkelijk is

De Maori...

- ◆ ... omarmen al eeuwen het concept van de helpende relaties dat we nu omschrijven als post-modern
- ◆ Zij communiceren hun waarden door middel van verhalen, spreuken en gezegdes

Om te bepalen waar u staat...

- ◆ Twee strijdende stammen sloten vrede door een gearrangeerd huwelijk van vooraanstaande personen uit elke stam
- ◆ Toen jaren later de spanningen weer opliepen vroeg hij in vertwijfeling aan haar die hij liefhad, wat hij moest doen. Na een paar dagen van zorgvuldig overwegen zei ze:

Je vraag me wat het meest belangrijk is
in de wereld. Ik zal je antwoorden.

Mensen! Menschen! Menschen!